

Stortinget og EØS-avtalen

Faktaark fra stortingsbiblioteket

Oppdatert juli 2019

Milepæler i Stortinget

1. desember 1989

Stortinget ga regjeringen mandat til å forhandle med EF om samarbeid og tilpasning til EFs indre marked.

16. oktober 1992

Stortinget godkjenner EØS-avtalen. 130 stemte for og 35 stemte imot.

19. november 1992

Stortinget vedtar med 104 mot 55 stemmer å søke om medlemskap i EU.

1. januar 1994

EØS-avtalen trer i kraft.

8. desember 1994

Første møte i Stortingets Europautvalg.

28. november 1994

52,2 prosent stemte «Nei» til norsk medlemskap i EU i en rådgivende folkeavstemning.

9. juni 1997

Stortinget godkjenner Schengen-avtalen. En videreutvikling av avtalen ble vedtatt 26. april 1999.

17. desember 1998

Stortinget godkjenner veterinæravtalen.

13. februar 2007

Stortinget vedtar tiltak for å styrke Stortingets arbeid med EØS-saker.

8. juni 2010

Stortinget behandler stortingsmeldingen om norsk flyktning- og migrasjonspolitikk i et europeisk perspektiv.

9. april 2013

Stortinget behandler stortingsmeldingen om EØS-avtalen, som bygger på Europautredningen.

13. juni 2016

Stortinget vedtar norsk deltakelse i EUs finanstilsyn.

22. mars 2018

Stortinget vedtar innlemmelse av tredje energimarkedspakke i EØS-avtalen.

17. juni 2019

Stortinget vedtar å gi samtykke til rettsakter som er en del av en felles klimaavtale med EU om felles oppfyllelse av utslippsmålet for 2030.

Hvor omfattende er EØS-avtalen?

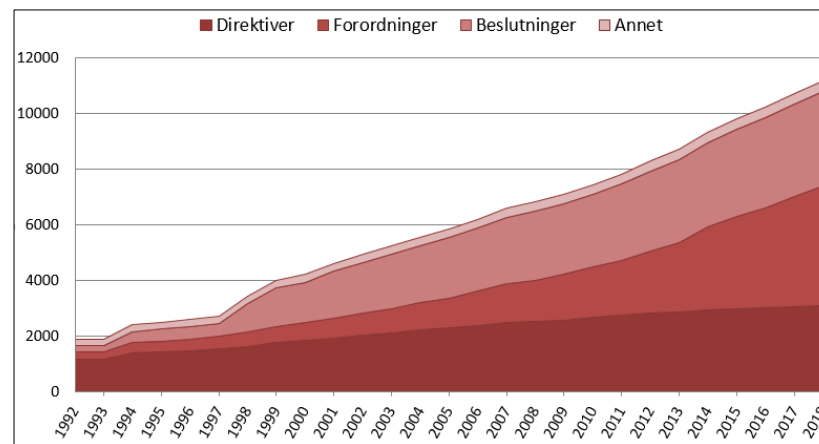

12.200 rettsakter – «fem om dagen».

Da Stortinget godkjente EØS-avtalen i 1992 inneholdt den 1.875 rettsakter (direktiver, forordninger, beslutninger og anbefalinger). Nye 530 rettsakter kom til i 1994. Senere har ca. 400 rettsakter blitt innlemmet årlig. Totalt har det fram til nå blitt innlemmet ca. 12.200 rettsakter, hvorav noe over halvparten fortsatt er gjeldende.

«Fem om dagen» har blitt brukt for å beskrive hvor omfattende EØS-avtalen er. Uttrykket viser til at det blir tatt inn fem nye rettsakter i EØS-avtalen per møtedag i Stortinget.

Figuren nedenfor gir et bilde av utviklingen i antall rettsakter fra 1992 til 2018 (unntatt de som er vedtatt med forenklet prosedyre). Andelen direktiver har gått ned, mens andelen forordninger har økt kraftig. Forordninger skal gjennomføres som de er, og gir mindre nasjonalt handlingsrom ved gjennomføring enn tilfellet er for direktiver.

Tre fjerdedels integrert.

Europautredningen (NOU 2012:2) så på graden av Norges samlede tilknytning til EU, og konkluderte med at vi har «overtatt om lag 3/4 av EU-retten, sammenlignet med de EU-statene som er med på alt, og EU-reglene er minst like effektivt gjennomført i Norge som i mange EU-stater. Noen få sektorer er mindre europeisert i Norge enn i EU, særlig landbruket. Det norske politiske og administrative systemet er heller ikke på langt nær like tett innvevet i europeiske beslutningsprosesser som nasjonale myndigheter i medlemsstatene. Men for øvrig fremstår det som klart at også det norske samfunnet er kraftig europeisert i perioden 1992–2011».

Norske lover. Vedtak i kommunene.

Europautredningen kom fram til at ca. 30 prosent av norske lover er vedtatt eller endret som følge av tilpasninger til EU-retten. Det meste av EU/EØS-retten gjennomføres av regjeringen og forvaltningen som forskrift.

Halvparten av sakene i kommunestyre og fylkesting er direkte berørt av EØS-avtalen. Det er konklusjonen i en rapport fra Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) i 2018.

Styrking av Stortingets arbeid

En enstemmig utenrikskomite foreslo i [Innst. S. nr. 115 \(2006-2007\)](#) en rekke tiltak for å styrke Stortingets arbeid med EØS-avtalen. Det har blant annet ført til at:

- Det er innført halvårlege europapolitiske redegjørelser i Stortinget.
- Fagkomiteene deltar i større grad i Europautvalgets møter.
- Deltakelsen i det interparlamentariske samarbeidet i EU/EØS har økt.
- [Stortinget mottar antall EØS-relevante rettsakter](#) fra Europakommisjonen via EFTA-sekretariatet. Stortingets administrasjon informerer om disse i et nyhetsbrev
- Stortinget har etablert et kontor i Brussel, med kontorplass i Europaparlamentet.
- [Stortingets administrasjon utarbeider bakgrunnsinformasjon](#) til møter i Europautvalget og de europapolitiske redegjørelsene.
- [Stortingsbiblioteket utgir det ukentlige nyhetsbrevet EU/EØS-nytt.](#)
- Stortinget arrangerer årlige studieopphold for representanter i Brussel.

Interparlamentarisk samarbeid

Europaparlamentet [Stortingets delegasjonen for forbindelser med Europaparlamentet](#) møter en gang i året tilsvarende delegasjon fra Europaparlamentet. Formålet er debatt og dialog om aktuelle europapolitiske spørsmål.

EFTA og EØS

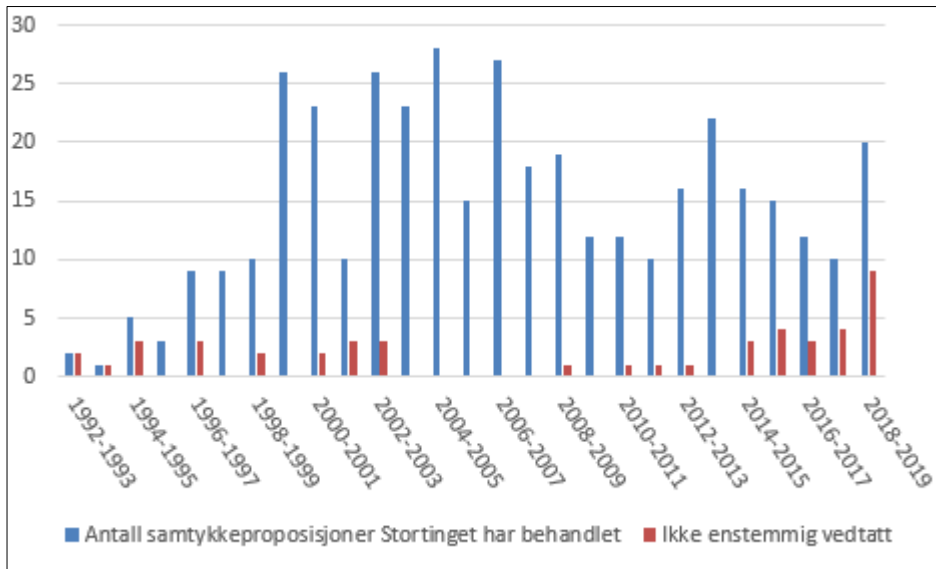
[Stortingets parlamentarikerdelegasjonen til EFTA og EØS](#) har en rådgivende funksjoner overfor EFTAs ministerråd og EØS-rådet, og fungerer som bindeledd til de andre EFTA-landenes nasjonalforsamlinger.

Antall saker i Stortinget

Det er EØS-komiteen som vedtar at en ny rettsakt skal innlemmes i EØS-avtalen. Det skjer ved enstemmighet mellom de tre EØS EFTA-landene og EU. For noen av rettsaktene tas det forbehold om at Stortinget gir samtykke. Det skjer dersom rettsakten:

- krever lovendring
- har budsjettmessige konsekvenser
- er av særlig viktighet

[Siden 1992 har Stortinget behandlet ca. 400 såkalte samtykkeproposisjoner](#), hvor Stortinget vedtar at en rettsakt tas inn i EØS-avtalen. I 46 av disse sakene var vedtaket ikke enstemmig.

Hvilke partier har stemt imot i de 46 sakene hvor det ikke har vært enstemmighet i Stortinget? Senterpartiet har stemt imot i 39 av de 46 sakene, mens Høyre aldri har stemt imot. SV har stemt imot 33 ganger, Rødt 11, KrF 9, FrP og MDG fire hver, Venstre 3 og Arbeiderpartiet 1 gang.

Møter i Europautvalget

[Europautvalget](#) er Stortingets organ for konsultasjoner med regjeringen om aktuelle EU/EØS-spørsmål. Utvalget består av representanter i utenriks- og forsvarskomiteen og medlemmer av Stortingets EFTA/EØS-delegasjon. Møtene skjer oftest i forkant av møtene i EØS-komiteen, hvor formålet er at Stortinget skal konsulteres om rettsakter som skal tas inn i EØS-avtalen.

Fra regjeringens side orienterer utenriksministeren/europaministeren om aktuelle saker. I tillegg deltar andre fagstatsråder ved behov. Siden 2005/2006 har det vært en fagstatsråd til stede i tre av fire møter. Stortingets fagkomiteer innkalles dersom det er saker som angår deres arbeidsområde. En komite kan beslutte å avgi skriftlig uttalelse til Europautvalget om en sak som utvalget skal behandle. Det har til nå skjedd en gang.

Det har siden opprettelse av Europautvalget i 1994 vært 184 møter – i gjennomsnitt 7 møter i året. Referat fra møtene er åpne, hvis ikke utvalget bestemmer noe annet.

Stortingets kontroll av europapolitikken

Regjeringen har siden 1994 lagt fram fire meldinger til Stortinget om forholdet til EU og EØS-samarbeidet:

[St. meld. nr. 12 \(2000-2001\)](#) *Om Norge og Europa ved inngangen til et nytt århundre*

[St. meld. nr. 27 \(2001-2002\)](#) *Om EØS-samarbeidet 1994-2001*

[St. meld. nr. 23 \(2005-2006\)](#) *Om gjennomføringen av europapolitikken*

[Meld. St. 5 \(2012-2013\)](#) *EØS-avtalen og Norges øvrige avtaler med EU*

Den viktigste kontrollen med regjeringen skjer gjennom møtene i Europautvalget og debatten om regjeringens halvårlege europapolitiske redegjørelser. I tillegg føres det også kontroll gjennom interpellasjoner, spørretimen og skriftlige spørsmål.

Europautredningen omtaler Stortingets kontroll med regjeringens europapolitikk som «meget beskjeden».